BUDOWNICZY

Nr. 10-11 Październik-Listopad 1935

ROCZNIK VII | PAŹDZIERNIK - LISTOPAD 1935 | ZESZYT 10-11

BUDOWNICZY

ORGAN ZWIĄZKU STOWARZYSZEN SAMODZIELNYCH BUDOWNICZYCH i KIEROWNIKÓW BUDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z. z

Adres Administracji: **Katowice, Pocztowa 16. Tel. 342-65**

Cena egzemplarza 1 zł. Abon. półrocznie 6 zł. „ rocznie 10 zł.

Adres Redakcji: **Lwów, Sykstuska 38. Tel. 205-43**

ODDZIAŁY BUDOWNICZEGO

KRAKÓW — Związek Budowniczych i Kierowników Budowy, ul. Straszewskiego 28, tel. 100-15

STAROGARD — Stowarzyszenie Samodzielnych Budowniczych i kierowników Budowy, ul. Gimnazjalna 14, tel. 1-02.

STANISŁAWÓW — Stowarzyszenie Samoistnych Kierowników Budowy, ul. Szydłowskiego

BYDGOSZCZ — Stowarzyszenie Samodzielnych Polskich Budowniczych i Kierowników Budowy, ul. Kozietulskiego 8. tel. 1-39

PRZEMYŚL — Stowarzyszenie Uprawnionych Kierowników Budowy nl. Szopena 3.

SOSNOWIEC — Związek Kierowników Budowy Zagłębia Dąbrowskiego ul. Piłsudskiego 16, Tel. 6-01

Brak krytyki

(artykuł dyskusyjny)

Budujemy!

Budujemy oprócz domów odgrywających przeznaczeniem swem skromnem małą rolę — w dorobku kulturalnym naszych czasów, cały szereg gmachów monumentalnych reprezentacyjnych, — które mają być dla potomności świadkami stopnia naszej kultury.

Zdawałoby się, że o takich rzeczach mówić będzie całe społeczeństwo. Przecież to nasze twory — nasze pieniądze! To o nas świadczyć mają te gmachy, ta architektura, — o naszych wymaganiach — o naszej kulturze! Czyż krytyk nic godnego swego pióra tu nie widzi?!

Krytyka ogranicza się do dzieł pisanych, malowanych, rzeźb. — O architekturze — nic; o nowych domach nic? O nowych wnętrzach — ogrodach — meblach — dywanach — kilimach i całym szeregu twórczości wymagającej dużo sił twórczych naszych artystów wszelkiego rodzaju, — nic. Czasem przy otwarciu jakiegoś schroniska — kilka ciepłych słów z kurtuazji dla protektora, — a nie dla samego dzieła i to wszystko.

Czasem jury ocenia wprawdzie szkice i projekty konkursowe — ale realizacje tych projektów — już krytyków nie obchodzą. A przecież dyskusja nad takimi wykonanemi dziełami byłaby bardzo pouczająca.

Tymczasem powołani kierowani fałszywą lojalnością koleżeńską, lub innemi względami, nie zabierają głosu. P. Jan Bojkowski w tygodniku „Prosto z mostu", omawia ten temat — i pisze: „od paru lat pracowicie systematycznie z dużym nakładem sumiennej, ale równocześnie tępej nieinteligentnej pracy zmienia się charakter łazienek (w Warszawie) tworząc z ogrodu noszącego wyraźny charakter starej rezydencji, ogród z kategorji tz. publicznych. Cisza, żadnego karcącego głosu" — A we Lwowie park stryjski — lub inne zieleńce dewastowane?! — A kasztany krakowskie?

„Złamać konwenans i mówić otwarcie: „ten znaczek pocztowy urąga najskromniejszym nawet wymaganiom — wycofać go! Ten druk zakaża dobry smak — zniszczyć go, ten neon razi brzydotą — potłuc (pomimo, że pana z nadzoru budowlanego nie raził— i udzielił konsensu, przyp, red.) a przedewszystkiem wytworzyć *opinję w postaci reagującej na wszelką brzydotę krytyki*".

P. T. architekci — profesorowie, krytycy sztuki! Prosimy o zabranie głosu. Czy Was nic nie razi? Czekamy?



Zjazd absolwentów Krakowskiej Szkoły Przemysł.

z okazji 100-letniego Jubileuszu istnienia Szkoły

Uroczysty obchód 100-letniego jubileuszu Krakowskiej Szkoły Przemysłowej (dawniej Instytutu technicznego) najstarszej polskiej uczelni technicznej zgromadził w dn. 5 i 6 października br. około 500 wychowanków tejże Szkoły wszystkich trzech wydziałów: budownictwa, mechaniki i chemji.

Uroczystości rozpoczęły się nabożeństwem w kościele św. Anny; dalszy ciąg obchodu obejmujący przemówienie powitalne prezesa Komitetu jubileuszowego Prof. Dr. inż. R. Dawidowskiego, przemówienia przedstawicieli władz, szkolnictwa i wychowanków odbył się w sali Domu Katolickiego przy ul. Straszewskiego.

Następnie w budynku szkolnym nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej, wspólna fotografja oraz zwiedzanie wystawy prac uczniów.

Popołudniu uczestnicy zjazdu gremialnie złożyli hołd prochom Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego na Wawelu, a następnie wzięli udział w sypaniu kopca na Sowińcu.

W dniu 6 październ ka odbyły się obrady Zjazdu, w czasie których wygłoszono referaty na temat szkolnictwa zawodowego, przyszłej ogólno-polskiej organizacji technickiej oraz możliwości samodzielnej pracy absolwentów średnich szkół technicznych, w świetle obowiązujących ustaw.

Nad referatami wywiązała się obszerna dyskusja, w czasie której wytknięto różne braki i niedomagania dotykające absolwentów średnich szkół technicznych odnośnie do uprawnień, które jeśli chodzi zwłaszcza o wykonawstwo forytują bardzo wydatnie rzemiosło przed absolwentami szkół technicznych.

Zgłoszono szereg rezolucji między innemi zaś uchwalono domagać się, aby absolwenci Wydziału budowlanego po odbyciu 6-letnej praktyki uzyskiwali automatycznie prawo wykonawstwa robót wymienionych w art. 333 i 334 prawa budowlanego oraz aby przemysł budowniczy zaliczono do przemysłów koncesjonowanych.

Cała uroczystość odbyła się w bardzo podniosłym nastroju i wywarła na uczestnikach jak najlepsze wrażenie.

Rozporządzenie o nadzorze Policyjno-Budowlanym nad robotami budowlanemi

W dz. Ust. z dnia 25 września 1935 Nr. 70 poz. 438 zostało ogłoszone Rozp. Min. Spr. Wewn. o nadzorze policyjno-budowlanym nad wykonywanemi robotami budowlanemi. Rozporządzenie to normuje szereg istotnych spraw związanych z wykonywaniem robót budowlanych i dotyczy:

a) kwestji rozpoczęcia robót;
b) środków bezpieczeństwa;
c) rysunków wykonawczych;
d) obowiązkowego dziennika budowy.

Uważamy za konieczne zapoznać P. T. Kolegów z pełną treścią tego rozporządzenia, dlatego podajemy je w dosłownem brzmieniu.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 14 września 1935 r.

o nadzorze policyjno-budowlanym nad wykonywanemi robotami budowlanemi.

Na podstawie artykułu 381 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1 28 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) zarządzam co następuje.

I. Objaśnienia wstępne.

§. 1 (11) Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszem bez bliższego określenia, oznaczają artykuły Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23. poz. 202 w brzmieniu rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 663) i z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976). Paragrafy powołane w rozporządzeniu niniejszem bez bliższego określenia, oznaczają paragrafy niniejszego rozporządzenia.

(2) Wyrazem „władza“ w niniejszem rozporządzeniu określa się właściwą władzę, powołaną do wykonywania nadzoru policyjno-budowlanego w myśl art. 385, 388, 389, 391, oraz 393a, wyrazem zaś „bu-

dujący“ — osobę, której udzielono pozwolenia na budowę.

II. Przystąpienie do robót.

§ 2. (1) O zamierzonem przystąpieniu do wykonywania robót budowlanych wyszczególnionych w art. 333 i 334, na podstawie uzyskanego pozwolenia należy zawiadomić władzę na 14 dni przed rozpoczęciem odnośnych robót.

(2) Zawiadomienie, o którem mowa wyżej w ustępie (1) powinno być podpisane przez budującego, a gdy budowa w myśl art. 358 lub 359 ma być wykonana pod nadzorem technicznego kierownika, — również i przez technicznego kierownika.

§ 3. (1) Gdy chodzi o wzniesienie lub powiększenie istniejącego budynku, władza w okresie dni 14 od daty zawiadomienia, o którem mowa w §. 2, wyznaczy na gruncie:

a) właściwy poziom chodnika istniejącego lub projektowanego, a w braku chodnika poziom powierzchni jezdni, i

b) linję zabudowania, o ile istnieje prawomocny plan zabudowania, a w braku takiej linję określającej położenie przedniej ściany frontowego budynku względem ulicy.

(2) Ponadto władza może zarządać, gdy tego wymagają względy bezpieczeństwa zdrowia i życia ludzkiego albo względy trwałości wznoszonego lub przebudowywanego budynku:

a) każdodziennej obecności na budowie technicznego kierownika.

b) zastosowania przy robotach pewnych środków ochronnych lub zapobiegawczych lub też pewnego sposobu wykonywania robót,

c) przedstawienia jej do zaakceptowania odnośnych rysunków wykonawczych przed rozpoczęciem poszczególnych robót.

§) 4. Przy wykonywaniu robót pod nadzorem technicznego kierownika w myśl art. 358 lub 359 w miejscu widocznem przy ulicy, placu lub drodze należy umieścić tablicę z wyraźnym napisem, podającym imię, nazwisko i miejsce zamieszkania budującego oraz technicznego kierownika robót.

§ 5. W miejscu wykonywania robót, wyszczególnionych w art. 333, albo wymagających zatwierdzenia projektu w myśl przepisów miejscowych, wydanych na podstawie art. 410 ptk. 10 powinien znajdować się zatwierdzony projekt (plan) robót budowlanych, a gdy roboty w myśl art. 358 i 359 mają być wykonywane pod nadzorem technicznego kierownika, — również i dziennik budowy.

III. Dziennik budowy.

§ 6. (1) Dziennik budowy prowadzi techniczny kierownik budowy w księdze, którą wydaje władza.

(2) Karty księgi dziennika budowy powinny być kolejno ponumerowane i zeszyte sznurem, którego obydwa końce będą przymocowane zapomocą urzędowej pieczęci lakowej do ostatniej strony księgi. Ilość kart księgi stwierdzi władza swym podpisem.

(3) Dziennik budowy powinien stale znajdować się w miejscu budowy.

(4) Po ukończeniu robót technicznych kierownik budowy powinien podpisać dziennik budowy i przedstawić władzy.

§ 7. Dziennik budowy powinien zawierać:

a) oznaczenie numeru, pod którym dziennik został wydany przez władzę,

b) oznaczenle nieruchomości, na której roboty są wykonywane,

c) oznaczenie, kiedy i przez kogo został zatwierdzony projekt robót budowlanych

d) wymienienie osoby, dla której roboty są wykonywane,

e) wymienienie technicznego kierownika robót z podaniem jego miejsca zamieszkania.

f) wymienienie przedsiębiorcy lub przedsiębiorców budowlanych, a w braku przedsiębiorcy generalnego, wymienienie osoby, zarządzającej robotami w imieniu budującego, — z podaniem miejsca zamieszkania,

g) wymienie osób, samodzielnie wykonujących poszczególne roboty budowlane, a mianowicie: roboty murarskie, ciesielskie, instalacyjne i t. p, z podaniem ich miejsc zamieszkania,

h) oznaczenie dni i godzin, w których każda z osób, wymienionych wyżej w pkt. e), f), g), mają znajdować się na budowie,

i) szczegółowe dane, dotyczące przebiegu budowy,

§. 8. (1) W dzienniku budowy należy umieszczać następujące dane, dotyczące przebiegu budowy:

a) przy wznoszeniu lub powiększeniu budynków — oznaczenie przez kogo i kiedy zostały wyznaczone na gruncie poziom chodnika lub jezdni i linja zabudowania, bądź linja określająca położenie przedniej ściany frontowego budynku;

b) przy zakładaniu fundamentów — protokólarne stwierdzenie jakości gruntu pod fundamentami, głębokości założenia fundamentów i szerokości bankietów i czy zaprojektowany sposób posadowienia budynku zapewni mu statyczność,

c) przy nadbudowie budynków — protokólarne stwierdzenie jakości gruntu i wytrzymałości fundamentów, oraz istniejących ścian, stropów i innych konstrukcyjnych części;

d) przy robotach wymagających wykonania podkopów pod istniejącemi budynkami lub urządzeniami, oraz przy robotach polegających na przebiciu ścian

nośnych, stropów i t. p. konstrukcyjnych części — stwierdzenie przez technicznego kierownika, że podkopy lub przebicia nie spowodują ujemnego wpływu na trwałość istniejących budynków, ścian, stropów i innych konstrukcynych urządzeń znajdujących się na danej nieruchomości albo na nieruchomościach sąsiednich;

e) zarządzenia technicznego kierownika, dotyczące jakości materjąłów używanych przy budowie i sposobu wykonywania robót budowlanych, oraz wykonywania i badania urządzeń technicznych przy budowie;

f) stwierdzenie przez technicznego kierownika dat rozpoczęcia i wykończenia poszczególnych robót, a mianowicie: założenia fundamentów, wzniesienia ścian i założenia kanałów dymowych oraz odprowadzających gazy spalinowe i kanałów wentylacyjnych na wysokości każdej kondygnacji z osobna, ułożenia dźwigarów stropowych na każdej kondycji zosobna, założenia wiązania dachowego, pokrycia dachu założenia instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej założenia instalacji gazowej, wreszcie innych robót mających istotne znaczenie dla trwałości budynku, jako też stwierdzenie przez kierownika budowy prawidłowości wykonania kanałów dymowych, oraz odprowadzających gazy spalinowe i kanałów wentylacyjnych;

g) datę założenia i usunięcia urządzeń pomocniczych przy budowie, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzkiego, jak ogrodzeń, rusztowań, dachów ochronnych, podnośników i t. p.

h) szczegółowe dane, dotyczące okresowego i doraźnego badania urządzeń pomocniczych, wymienionych wyżej w pkt. g), w szczególności oznaczenie, przez kogo, kiedy, z jakiego powodu i w jaki sposób zostało dokonane badanie tych urządzeń;

i) przy wykonywaniu robót murarskich i betoniarskich w chłodnych porach roku — najniższą temperaturę powietrza w ciągu każdego dnia i każdej nocy, a w razie zastosowania środków, zapobiegających ujemnemu oddziaływaniu mrozu na zaprawę murarską i beton — ponadto opisanie tych środków;

j) oznaczenie przerw w wykonywaniu robót, z podaniem dat początku i końca każdej przerwy;

k) dane, dotyczące wszelkich okoliczności, mogących mieć wpływ na bezpieczeńtwo życia lub zdrowia pracowników, albo na trwałość budynku lub urządzenia będącego w budowie;

l) oznaczenie każdorazowej bytności na budowie technicznego kierownika;

m) oznaczenie każdorazowej bytności na budowie organów władzy oraz ich uwagi i polecenia.

(2) Protokólarne stwierdzenie, o których mowa wyżej w ustępie (11) pkt. b) i c), winny być podpisane przez osoby wymienione w § 7 pkt. e), f), i g).

§ 9. (1) W dzienniku budowy można umieszczać dane, dotyczące gospodarczej strony wykonywania robót jak: co do ilości materjałów, ilości pracowników, zatrudnionych przy budowie i t. p.

(2) Przedsiębiorca i wszystkie osoby zatrudnione przy budowie mogą zapisywać do dziennika budowy swe żądania i uwagi w sprawach związanych z bezpieczeństwem wykonywanych robót.

IV. Zasypywanie i zakrywanie niewidocznych konstrukcyj.

§ 10. (1) Władza może zabronić zasypania lub nakrycia bez uprzedniego jej zawiadomienia fundamentów, kanałów i innych konstrukcyjnych części budynku, które następnie wskutek wykonania dalszych robót będą niewidoczne.

(2) W razie, gdy zarządzenie, o którem mowa w ustępie (1) zostało wydane, techniczny kierownik robót lub budujący, o ile roboty są wykonywane bez nadzoru technicznego kierownika, obowiązany jest na 3 dni przed zamierzonem zasypaniem lub zakryciem odnośnych konstrukcyjnych części budynku zawiadomić o tem władzę. Wykonanie odnośnych robót jest dozwolone po stwierdzeniu w dzienniku budowy przez organ władzy zadawalającego stanu konstrukcyjnych części, które mają być zakryte, w razie zaś niedokonania przez organ władzy w okresie trzech dni sprawdzenia robót — po upływie tego okresu.

V. Zmiany w osobie technicznego kierownika.

§. 11. Techniczny kierownik robót obowiązany jest zawiadomić władzę o zrzeczeniu się nadzoru nad wykonywaniem robót, jak również o objęciu nadzoru nad robotami, nad któremi uprzednio sprawował nadzór inny techniczny kierownik. Również obowiązany jest zawiadomić władzę o czasowem objęciu technicznego kierownika robót wskutek choroby technicznego kierownika lub z jakichkolwiek innych powodów zastępca technicznego kierownika, posiadający uprawnienie do sprawowania technicznego nadzoru na robotami budowlanemi.

VI. Przerwy w robotach i ukończenie budowy.

§. 12 (1) O przerwie w wykonywaniu robót, trwającej dłużej niż 3 tygodnie i o ukończeniu budowy techniczny kierownik robót. albo budujący, gdy roboty są wykonywane bez nadzoru technicznego kierownika, obowiązany jest zawiadomić władzę

(2) Jeżeli chodzi o budowę nowych budynków albo powiększenie, nadbudowę, lub przybudowę budynków istniejących, budowa uważa się za ukończoną w znaczeniu niniejszego paragrafu, o ile zostały wykonane wszystkie roboty, związane z budową,

z wyjątkiem zewnętrznego tynkowania lub licowania.

VII. Roboty wykonane bez pozwolenia.

§. 13. W razie wzniesienia, nadbudowy, powiększenia lub przebudowy budynku lub urządzenia bez wymaganego pozwolenia albo niezgodnie z udzielonem pozwoleniem, władza w drodze oględzin powinna ustalić, czy nie zachodzi potrzeba wydania zarządzeń w myśl art. 380.

§. 14 (1) Jeżeli roboty, wymagające zatwierdzenia projektu (planu) w myśl art. 333 lub w myśl przepisów miejscowych, wydanych na podstawie art. 410 pkt. 10, zostały wykonane bez uprzedniego zatwierdzenia projektu, a nie zachodzi konieczność rozebrania budynku lub urządzenia ze względu na bezpieczeństwo życia lub zdrowia publicznego albo ze względu na zeszpecenie, władza może zażądać przedstawienia projektu wykonanych robót dla ustalenia, czy nie zachodzi potrzeba wydania jakichkolwiek innych zarządzeń na podstawie art. 380.

(2) Przedstawienie projektu w myśl ustępu (1) niniejszego paragrafu nie upoważnia interesowanego do żądania zatwierdzenia projektu.

§ 15. W przypadkach, określonych w § 14 ust. (1), pozwolenie na użytkowanie, przewidziane w art. 357, może być udzielone tylko po przedstawieniu projektu (planu) robót, jeżeli władza zażądała przedstawienia projektu, i po wykonaniu zarządzeń, wydanych na podstawie art. 380. gdy zaszła potrzeba wydania takich zarządzeń.

VIII. Postanowienie końcowe.

§ 16. Winni naruszenia przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają karom, przewidzianym w części II, tytule X rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 17. (1), Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1936 r.

(2) Przepisów rozporządzenia niniejszego nie stosuje się przy wykonywaniu robót, dotyczących parterowych budynków mieszkalnych i gospodarskich w gminach wiejskich, na które nie zostały rozciągnięte na podstawie art. 414 przepisy dla gmin miejskich w całości lub w części.

Minister Spraw Wewnętrznych
Marjan Zyndram-Kościałkowski

Zagadnienie materjałów budowlanych w Polsce

*) Wobec silnie zakorzenionych tradycyj rolniczych, istnieją w Polsce błędne przekonania co do posiadanych przez nas materjałowych bogactw Polski współczesnej. Poglądy te należy prostować i wyjaśniać, informując oraz nauczając obecnych i przyszłych konsumentów materjałów budowlanych o istotnym stanie i wartości budulca, oraz o postępie, jaki dokonuje się w tej dziedzinie.

Należałoby się przedewszystkiem poważnie zastanowić, czy nie wypada zrewidować naszej polityki wybitnego popierania i finansowania budownictwa drewnianego, bowiem legenda o posiadaniu nadmiaru lasów w Polsce należy do przeszłości.

Polska od dawna przestała być krajem lasów. Jeśli porównać choćby obecny stan zalesienia z sytuacją przedrozbiorową — to przekonamy się jak znaczny jest ubytek powierzchni zalesienia. W krótkim jak życie lasu okresie, powierzchnia ta z 14.370 tys. ha. spadła do 8.322 ha. Pod względem wielkości powierzchni lasu Polska zajmuje ***szóste w Europie miejsce.*** Ubytek obszarów leśnych w ostatnim czasie pomiędzy 1919 r. a 1933 r. był bardzo znaczny, wyniósł bowiem 705 tys. ha. a więc blisko 2% ogólnej powierzchni Polska posiada wprawdzie pewne większe skupienia leśne, jednak ogólne zalesienie Polski wynosi 21,7% podczas gdy w Niemczech np. jest ono już wyższe, gdyż wynosi 27.2%. Zmniejszenie obszaru leśnego Polski, od chwili odzyskania niepodległości wynosi z 9 milj. ha na 7 milj. ha.

Na jednem z posiedzeń komisji sejmowej omawiano niedawno sprawozdanie Najwyższej Izby Kontroli w dziale gospodarki leśnej. Okazało się. że roczny przyrost masy drzewnej w lasach państwowych wynosi ok. 7,000.000 m. kw. rocznie. Tymczasem roczne użytkowanie w ostatnich 3 okresach gospodarczych przedstawia się następująco: w r. 1930/31 zyskano ogółem 7.274.966 m^2 masy drzewnej, w r. 1931/32 7.859.733 m^2, w r. 1932/33 — 7.729.921 m^2. Wynika stąd, że lasy oddawna kroczą konsekwentnie po drodze wysprzedawania kapitału przedsiębiorstwa, czyli dokonywuje się ich systematyczna dewastacja. Zysk jaki w ten sposób powstaje nie jest zyskiem z właściwej działalności handlowej i nie może być zapisany na dobro rachunku państwa-przedsiębiorcy.

Cyfry te są zastanawiające i zrozumiałem jest, że nastąpić musi zmiana w popieraniu różnego rodzaju materjałów, wobec zmiany zasadniczych warunków w posiadanych surowcach. Nie możemy przecież nieustannie czerpać z kapitałów i dewastować lasów, w tym samym czasie, gdy — pragnąc mieć wielkie hutnictwo, pozwalamy, aby w niem gasło coraz więcej kominów i wzrastało bezrobocie.

Kwestja taniości budownictwa drewnianego wysuwana również swego czasu jest wysoce problematyczna, jeżeli uwzględni się jego nietrwałość. W czasach kiedy technika budowlana postępuje na całym świecie naprzód nie możemy popierać materjałów przeszłości.

Wydaje się, że w Polsce winno się przedewszystkiem realizować współczesne zdobycze budownictwa. Dojrzaliśmy do tego zarówno przez posiadanie odpowiednich sił technicznych, jak również przemysłów, które dostosowują swoje możliwości produkcyjne do zmienionych warunków technicznych i związanej z tem nowej techniki budowlanej.

Wystrzegajmy się jednostronnego, błędnego nastawienia wobec pewnych materjałów. Pamiętajmy, że zmienione warunki Polski współczesnej wymagają, aby była ona nie drewniana, ale raczej murowana, betonowa i stalowa.

O wprowadzenie naukowej organizacji pracy w budownictwie osiedli i mieszkań

Przy omawianiu możliwości wprowadzenia rozpowszechnienia nauk gospodarczo-organizacyjnych do budownictwa, zwłaszcza mieszkaniowego, musimy przedewszystkiem odpowiedzieć na pytanie: Jakie korzyści dla majątku społecznego oraz dla samego budownictwa wynikną z naukowego ujęcia problemów ekonomicznych, związanych z budową?

Budowę stwarzają dwa główne czynniki. Pierwszym elementem zasadniczym jest *plan*, t. j. praca myślowa, tkwiąca w projektowaniu i obliczeniu,—drugim jest *wykonanie*, t. zn. praktyczne urzeczywistnienie planu i właściwe stworzenie dzieła przy pomocy odpowiedniego zorganizowania oraz technicznych środków przedsiębiorstwa. Zwiększona zdolność wytwórcza w połączeniu z ogólną depresją gospodarczą ostatnich lat sprawiły, że główny nacisk kładzie się na ***oszczędny sposób*** wykonania i ***ekonomicznie przemyślany plan*** pracy.

Przedewszystkiem należy oddzielić i rozróżnić zakres odpowiedzialności i obowiązków poszczególnych uczestników budowy t. j. zleceniodawcy, ewent. instytucji finansującej, architekta, władz budowlanych oraz przedsiębiorstwa. Podstawą prowadzenia budowy winna być zdrowa i rzetelna kalkulacja, oparta na gruntownem przestudjowaniu projektu i warunków oraz na dokładnem wyznaczeniu kosztów własnych. Poszczególnemi czynnikami obliczenia tych kosztów są: plan czasu pracy t. zw. harmonogram, projekt urządzenia i rozdziału miejsc roboczych, wykazy materjałów, wreszcie analiza cen, czyli określeniu ilości materjału oraz robocizny dla jednostki pomiarowej. Na podstawie danych praktycznych należy wypośrodkować pewne przeciętne dla ujęcia czynności nieprzewidzianych, stanowiących ryzyko przedsiębiorstwa. Pojedyńcze etapy budowy i postęp robót opisane są w sprawozdaniach dziennych najlepiej notowanych na odpowiednich drukach. — W toku budowy należy przeprowadzać obrachunki częściowe, zaś po skończeniu dzieła rozliczenie końcowe, stanowiące ostateczną kontrolę i porównanie kosztorysu z efektywnemi wydatkami. Wynikiem tych badań nad gospodarczą stroną budowy są w końcu ceny jednostkowe z praktyki wydedukowane dające możność ścisłej kalkulacji dla następnego projektu.

Jedynie więc skrupulatne stosowanie powyższych wskazań organizacyjnych i ekonomicznych może zapewnić maksymalną wydajność i optimum jakości wykonaniu przy równoczesnem minimum kosztów.

Pominięcie zaś tych problemów w budownictwie zwłaszcza mieszkalnem jest połączone z uszczerbkiem dla gospodarczego rozwoju majątku narodowego.

Inż. I. Seidel

Instytut Spraw Społecznych
październik 1935
Jerzy Michałowski

Ostrożnie z samochodami w garażach! Można zatruć się śmiertelnie!

W garażach samochodowych notowano niejednokrotnie wypadki zatruć śmiertelnych nagromadzonemi w nich gazami spalinowemi. Najbardziej trującym ich składnikiem jest tlenek węgla. Wywołuje on już w stężenie 0,2% wyraźne objawy zatrucia. Według badań, przeprowadzonych w garażach źle wentylowanych, w których puszczono silnik na wolny bieg, stężenie tlenku węgla może znacznie przekroczyć tę granicę, stwarzając groźne niebezpieczeństwo dla życia. Nagromadzenie tlenku węgla następuje szybko i nieoczekiwanie, tak że nawet krótkotrwałe puszczenie silnika w ruch w niedostatecznie wentylowanym garażu jest groźne dla życia. Sytuację zaostrza fakt, że już w początkowych okresach zatrucia tlenkiem węgla przed utratą świadomości, następuje u zatrutego paraliż woli, uniemożliwiający ratunek. Jeśli nie nadejdzie pomoc z zewnątrz, wypadek kończy się śmiercią.

W związku z powyższem w lobaratorjum naukowem Zakładów Auera w Niemczech skonstruowano aparat, który samoczynnie notuje stężenie tlenku węgla w powietrzu i ostrzega na czas przed zatruciem. Aparaty takie mogą być zainstalowane w garażach. Obok tego, jak donosi „Zeitschrift für Gewerbehygiene und Unfallverhütung" prowadzone są w laboratorjach naukowych Auera badania nad zbudowaniem filtru, któryby unieszkodliwiał gazy spalinowe silników benzynowych. Filtr taki będzie mógł być zastosowany do każdego samochodu.

Zagadnienie unieszkodliwiania gazów spalinowych jest już zasadniczo rozwiązane, chodzi jeszcze o praktyczne zastosowanie teoretycznego rozwiązania. Wynalazek filtru rozwiąże nietylko sprawę zatruć tlenkiem węgla kierowców i mechaników w garażach, lecz także sprawę zanieczyszczenia powietrza ulic gazami spalinowemi.

Dopóki to nie nastąpi, pamietajmy, o dwu rzeczach: nie wolno puszczać silników benzynowych w zamkniętych przestrzeniach oraz — należy dbać o dobrą wentylację garaży samochodowych!

Instytut Spraw Społecznych
październik 1935
Jerzy Michałowski

Jak wpływa zwiększenie stanu zatrudnienia na częstotliwość wypadków przy pracy?

Fachowe pisma niemieckie przynoszą alarmujące wieści o znacznem zwiększeniu liczby wypadków przy pracy. Wprawdzie w ostatnich 2-ch latach nastąpił pewien wzrost ogólnej liczby zatrudnionych robotników, ale okazuje się, że liczba wypadków wzrosła znacznie więcej niż liczba zatrudnionych. O ile w r. 1932 na 1000 robotników przypadło 60 wypadków przy pracy, to w r. 1933 już 64, w roku zaś 1934 nastąpił dalszy wzrost częstotliwości wypadków.

Południowo-niemiecki związek przemysłu żelaznego wykazał w r. 1934 121 wypadków na 1000 zatrudnionych wobec 96 w r. 1933. Północno-niemiecki przemysł metalowy 123 (w r. 1934) wobec 71 (w r. 1933). Przy robotach ziemnych częstotliwość wzrosła ze 109 w r. 1933 do 138 w r. 1934.

Opisane zjawisko tłumaczy się tem, że znaczna ilość bezrobotnych, których sprawność zawodowa zmniejszyła się w ciągu długiego okresu bezrobocia, znajduje często pracę w zupełnie obcym dla siebie zawodzie. Dotyczy to zwłaszcza robót publicznych, przy których zatrudniono na większą skalę bezrobotnych z innych zawodów i robotników niewykwalifikowanych.

Charakterystyczne jest, że pomimo olbrzymiej armji bezrobotnych w niemieckim przemyśle włókienniczym dał się zauważyć brak sił wykwalifikowanych, tak że przmysłowcy zatrudnili robotników z poza tych zawodów, np. służbę domową, co oczywiście wpłynęło na wzrost liczby wypadków.

Jest niewątpliwie, że i u nas wzrost zatrudnienia, który daje się już zauważyć w niektórych gałę-

ziach przemysłu po długim okresie kryzysu i bezrobocia pociągnie za sobą wzrost częstotliwości wypadków.

Aby temu zapobiec, należy zawczasu przedsięwziąć środki zaradcze. Pracodawcy powinni corychlej włączyć sprawę zapewnienia pracownikom bezpieczeństwa przy pracy do swych najważniejszych zadań organizacyjnych.

Sąd konkursowy w Warszawie w sprawie projektu budowy sądów w Przemyślu

Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem sprawiedliwości przy współudziale SARP. (Stowarzyszenie Architektów Rzplitej Polskiej) rozpisało konkurs na projekt szkicowy kompleksu gmachów sądowych w Przemyślu. Konkurs był ograniczony. Do prac konkursowych uproszeni zostali 3 architekci profesorowie Politechniki, tudzież 1 profesor Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie. Termin zakreślony był do dnia 15. października br. Bm. zebrał się w Warszawie sąd konkursowy celem rozpatrzenia złożonych prac.

Z pomiędzy czterech prac. będących dziełem zaproszonych do konkursu architektów została wyróżnioną i zaleconą do realizacji praca konkursowa prof. Politechniki lwowskiej p. Witołda Minkiewicza. Dzieła konkursowe wystawiono na widok publiczny w gmachu Wydziału Architektury Politechniki warszawskiej. W sądzie konkursowym uczestniczyli z ramienia Ministerstwa sprawiedliwości p. Adam Kwiatkowski, dyrektor Departamentu admin., oraz prezes Sądu okręgowego w Przemyślu p. dr. Prohazka. Wedle wyróżnionej pracy p. prof. Minkiewicza w projektowanych gmachach sądowych wzdłuż ul. Konarskiego i Dworskiego, znajdą pomieszczenie sąd grodzki, sąd okręgowy, prokuratura, biura komorników wszystkich rewirów i biura notarjuszy.

Jesteśmy przekonani, że do konkursu uproszono najzdolniejszych w Polsce ludzi — i że powierzono prace najgodniejszym, nie mniej mamy pewne zastrzeżenia przeciw samej zasadzie rozpisywania konkursów zamkniętych. A gdzie i w jaki inny sposób jeśli nie w konkursie mogą młodsi próbować swoich sił i ewentualnie się wybić?!. Młodych przecież do konkursu zamkniętego nikt nie zaprosi! no bo ich poprostu nie zna. Dlatego też jesteśmy zdania że konkursa powinny być otwarte — i spodziewamy się że S A R P również zajmie nasze stanowisko.

Ruch budowlany słabnie

Rozmiary prywatnego budownictwa mieszkaniowego w roku bież. są naogół mniejsze od rozmiarów działalności w roku ub. W ciągu pierwszych dwóch kwartałów r. b. zakończono na terenie całego kraju (w miastach powyżej 20.000 mieszkańców) 1.784 budynki mieszkalne o ogólnej kubaturze 834.000 m. sześc. i 7.546 izbach. W roku ub. w tymże okresie zakończono budowę 1918 budynków o kubaturze 1355 m. sześc. i 12415 izbach.

Również liczba nowopodjętych prac w zakresie budownictwa mieszkaniowego prywatnego jest w roku bież. mniejsza niż w tym samym okresie roku ub. W ciągu pierwszych dwóch kwartałów roku bież rozpoczęto budowę 2.254 budynków o kubaturze 1.706 m. sześc. i 15.639 izbach, w tymże zaś okresie roku ub. rozpoczęto budowę 2.851 budynków o kubaturze 2.146.000 m. sześc. 19.972 izbach.

Z podanych wyżej cyfr wynika, że w roku ubiegłym w okresie omawianym zakończono o prawie 5.000 więcej izb, podobnie również liczba izb w nowopodjętych budowlach mieszkaniowych byla w roku ub. o 25 proc. większa.

Dane powyższe zdają się świadczyć o wyraźnem osłabieniu natężenia ruchu budowlanego, o ile idzie o budownictwo prywatne mieszkaniowe w roku bież. Oczywiście przytoczone wyżej cyfry oświetlają sytuację na omawianym odcinku jedynie częściowo i nie pozwalają jeszcze na wyrobienie sobie sądu w całości sezonu budowlanego, który trwa w naszych warunkach aż do późnej jesieni, nabierając zwłaszcza w miesiącach końcowych szczególnej intensywności.

Również i słabiej wypadło w omawianym okresic budownictwo, o ile idzie o budynki niemieszkalne W ciągu pierwszych dwóch kwartałów roku bież. rozpoczęto budowę 219 budynków niemieszkalnych o kubaturze 189.000 m, sześc. zakończono zaś budowę 79 budynków o kubaturze 72.000 m. sześc., podczas gdy w tym samym okresie roku ub. w budownictwie było 282 nowe budynki o kubaturze 227.000 m. sześc., a zakończono już budowę 143 budynków o kubaturze 141.000 m. sześc.

Wiadomości różne

Przywrócenie samorządu w Ubezp.

W Warszawie odbywają się narady nad przywróceniem samorządu w instytucjach Ubezpieczeń Społecznych. Do obecnego systemu rządzenia w tych instytucjach podobno rozczarowali się nawet najzagorzalsi dotychczas przeciwnicy samorządu Obecnie przedmiotem studjów jest sprawa przywrócenia samorządu a przedewszystkiem stworzenia okresu przejściowego dla przygotowania wyborów do tych instytucyj.

Ustawa scaleniowa przeprowadziła zmiany w zespole samorządu, który w przyszłości składać się będzie w 1/3 z nominatów, w 1/3 z przedstawicieli pracowników i w 1/3 z przedstawicieli pracodawców. Nie potrzeba oczywiście dodawać, że spadek jaki obejmią po rządach komisarycznych następcy nie będzie łatwy.

Od chwili wprowadzenia w Ubezpieczalniach komisarzy i usunięcia samorządów — upominaliśmy się szeregiem pism memorjałów próśb i przedstawień do władz o przywrócenie samorządów, wskazywaliśmy na szkody jakie społeczeństwo ponosi przez istniejący system, — i jaką niepowetowaną szkodę ponoszą ubezpieczeni.

Cieszymy się więc, że stanowisko to zostało przez nowy Rząd w całości zrozumiane i uznane. Ciężką będzie praca nowych zarządów i długiego czasu trzeba będzie — by doprowadzić ubezpieczalnie do stanu, w jakim je pp. Komisarze objęli, ale mamy nadzieję, że dobre chęci — i praca — bezpośrednio zainteresowanych wyda spodziewane wyniki.

●

Konkurs na projekty zdobnicze dla mamalarstwa ściennego

Z okazji VII. Ogólnopolskiego Kongresu Malarzy i Lakierników w Katowicach rozpisany został konkurs na projekty zdobnicze w duchu rodzimego malarstwa ściennego. Wobec zbyt krótkiego terminu dla nadesłania prac, Sąd Konkursowy orzekł, co następuje: 1) Wobec słabego obesłania konkursu, spowodowanego okresem letnim, Sąd Konkursowy przesuwa termin konkursu do dnia 15. stycznia 1936 r. 2) Sąd konkursowy postanawia zachowac nadal te same warunki konkursu z następującemi uzupełnieniami: a) wykluczone są wszelkie style historyczne bo format kartonu ustala się w rozmiarach 60×90 cm. przyczem sam fryz ma być naturalnej wielkości, jednakże w skali dowolnej, c) wielkość deseniu ustala się na 60×90 em.; d) kompozycja złożona z fryzu i deseniu ściennego może być wykonana w rozmiarach dowolnych. 3) Sąd Konkursowy postanawia, że nadesłane prace należy zaopatrzyć w godło; nazwisko i adres wykonawcy projektu należy umieścić w zamkniętej kopercie oznaczonej godłem. 4) Prace, nadesłane do 15. października 1935 r. zostaną uwzględnione.

Nagrody za wyróżnione przez Sąd Konkursowy projekty wyznaczone zostały w łącznej ilości 9-ciu a mianowicie: 3 pierwsze po zł. 200; 3 drugie po zł. 150 i 3 trzecie po 100.

Bliższych informacyj udziela Przymusowy Cech Malarzy i Lakierników w Katowicach, ul. Drzymały 13.

●

Kto ma opłacać koszta urządzenia ulic

Sprawa opłat za urządzenie ulic jest ostatnio tematem gorących dyskusji. Wobec czego podajemy niektóre orzeczenia Najwyższego Trybunału wyjaśniające tę kwestję.

W myśl wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z r. 1933 okoliczność, że właściciele realności nie przyczynili się w swoim czasie do kosztów pierwszego urządzenia ulicy, nie uzasadnia prawa gminy do nałożenia na nich kosztów pierwszego urządzenia.

Drugi wyrok tego trybunału, również z roku 1933 głosi, że gminom miejskim służy prawo przełożenia kosztów urządzenia ulicy na właścicieli przyległych gruntów w myśl prawa budowlanego wyłącznie w tych wypadkach, gdy chodzi o założenie nowych ulic, dotychchczas nieistniejących, lub urządzenie ulic prawie istniejących lecz pozbawionych wszelkiego urządzenia w znaczeniu ulicy miejskjej.

Trzeci wyrok z r. 1932 stwierdza, że gmina na terenie b. Kongresówki nie jest uprawniona do samowolnego przekładania części kosztów budowy, czy też naprawy mostu na właścicieli posesyj, a może z roszczeniem swem, jako spornem, wystąpić na drogę sądową.

Komunikaty

Kom. 1

Związku Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy Rz. P.

W dniach 5 i 6 listopada br. bawili w Warszawie delegaci Związku Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy w osobach pp.: Prezesa inż. J. Widucha i dyr. L. Kuntzego z Katowic i Prezesa arch. P. Tarnawieckiego ze Lwowa. Delegaci odbyli szereg konferencji w stowarzyszeniu Zawodowem Przemysłowców Budowlanych w Warszawie, jak również i w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Przemysłu i Handlu i Sprawiedliwości.

W Stowarzyszeniu Zawodowem Przemysłowców Budowlanych oświadczono delegatom, że Stowarzyszenie wytęża wszystkie siły, by postulaty nasze odnośnie przymusowego Zrzeszenia Przedsiębiorców Budowlanych jakoteż i koncesjonowania przemysłu budowlanego były pomyślnie załatwione i że są widoki, że obie te sprawy w niedługim już czasie znajdą swe załatwienie ku zadowoleniu wszystkich budowniczych.

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych poruszyli delegaci sprawę koncesjonowania przemysłu budowlanego, policji budowlanej, nowelizacji ustawy budowlanej i sprawy tułułu architekty.

W sprawie koncesjonowania przemysłu budowlanego zajmuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zdecydowane stanowisko przychylne i jak dotychczas tak i nadal będzie się tego domagało.

W sprawie policji budowlanej uznaje Ministerstwo pewne wady **i że musi w tym względzie nastąpić zupełna reorganizacja.** Wskazanem by było, by Związek Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy opracował odpowiedni memorjał w sprawie policji budowlanej, w którym to memorjale musiałyby być atoli naprowadzone fakta, przedstawiające działalność policji budowlanej w wypadkach którym mają coś do zarzucenia i następnie wręczył go ewent. nawet osobiście p. wiceministrowi Korsakowi.

O ile idzie o nowelizację ustawy budowlanej, to jest już ona postanowiona i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyłoniło ze siebie Komitet, który ma się zająć zebraniem nadeszłych wniosków co do nowelizacji poszczególnych artykułów ustawy, jakoteż rozpatrzeniem czy te wnioski są uzasadnione i nadają się do dyskusji. Wobec aktualności sprawy nowelizacji ustawy budowlanej Związek Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierownikow Budowy musi zająć się jak najspieszniej tą sprawę i zgłosić swoje wnioski Ministerstwu Spraw Wewnętrznych W tym celu apeluje Związek Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy do poszczególnych członków z prośbą o nadsyłanie uwag i wniosków w sprawie nowelizacji ustawy budowlanej pod adresem Związku Stowarzyszeń, który następnie po przejrzeniu nadesłanego materjału i ułożeniu go prześle Ministerstwu Spraw Wewnętrznych do ewent. zużytkowania.

Co się tyczy tytułu architekty sprawa przedstawia się następująco:

Województwa krakowskie i lwowskie wydały zakaz używania tytułu architekty tym budowniczym, którzy nie mają do używania tego tytułu prawa, motywując to tem, że tylko ci mogą ten tytuł używać, którzy są dypl. inżynierami, względnie uzyskali ten tytuł na jednej z wyższych uczelni. Zakaz ten nastąpił na polecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które oparło się w swojem zarządzeniu na opinji Ministerstwa Sprawiedliwości. Ministerstwo to miało orzec, że tytuł architekty jest ustawowo chroniony, wobec czego używający tego łytułu bezprawnie będą pociągani do odpowiedzialności karnej. Celem złagodzenia tego zakazu względnie częściowej jego zmiany udali się delegaci do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Tam atoli oświadczono kategorycznie, że odpowiednie zarządzenia zostały już wydane i ze względów zasadniczych cofnięte być nie mogą. W Ministerstwie Sprawiedliwości atoli dokąd delegaci udali się, oświadczono im, że opinja Ministerstwa Sprawiedliwości dana Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w sprawie tytułu architekty, nie przeprowadza tezy jakoby tytuł architekty był chroniony. Wobec tego, że w sprawie tytułu architekty Związek Zawodowy Architektów i Budowniczych we Lwowie wniósł już przez Wojewódzki Urząd Lwowski sprzeciw do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przeto Związek Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy ze swej strony również wnosi sprzeciw do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w którym domaga się cofnięcia zarządzenia w sprawie używania tytułu architekty.

W Ministerstwie Przemysłu i Handlu oświadczo-

no delegatom, że Ministerstwu zależy bardzo na uzdrowieniu stosunków w Budownictwie. W najbliższym już czasie ma być wydane rozporządzenie o dostawach i przetargach. Również stoi Ministerstwo na stanowisku że musi być stworzone przymusowe Zrzeszenie Przedsiębiorców Budowlanych, jak również, że musi nastąpić koncesjonowanie przemysłu budowniczego.

Kom. 2

Stowarzyszenia Samodzielnych Polskich Budowniczych i Kierowników Budowy Województwa Śląskiego w Katowicach

W dniu 8 listopada 1935 r. odbyło się miesięczne zebranie członków Stowarzyszenia Samodzielnych Polskich Budowniczych i Kierowników Budowy. Na zebraniu tem złożył Prezes p. inż. Widuch obszerne sprawozdanie z działalności Zarządu Stowarzyszenia w ostatnim czasie.

Prezes p. inż. Widuch wraz z dyr. Kuntzem byli na audencji u p. Wojewody Śląskiego, któremu przedstawili stan budownictwa, w szczególności prywatnego. a następnie poruszyli sprawę udzielania kredytów ze Śląskiego Funduszu Gospodarczego. Pan Wojewoda, który z niezmordowaną energją kieruje całokształtem życia gospodarczego Woj. Śląskiago, zainteresował się żywo również i tą dziedziną przemysłu i przyrzekł Stowarzyszeniu swoje poparcie.

Następnie przedstawił Prezes p. inż. Widuch sprawę Zrzeszenia Przedsiębiorców Budowlanych, jak również i koncesjonowania przemysłu budowlanego, które to obie sprawy mają widoki pomyślnego ich załatwienia w jak najbliższym czasie. Również poruszył Prezes p. inż. Widuch sprawę rozporządzenia o przetargach i dostawach, sprawę używania tytułu architekty przez budowniczych i sprawę policji budowlanej, która ze względu na swą dotychczasową działalność wymaga zupełnej reorganizacji.

W końcu zaapelował Prezes p. inż. Widuch do wszystkich członków, by Ci wczuwając się w położenie rzesz pozbawionych pracy opodatkowali się na rzecz bezrobotnych w myśl uchwał Wojewódzkiej Rady Fudnuszu Pracy w Katowicach.

Po złożeniu sprawozdania kasowego przez p. dyr, Kuntzego i załatwieniu kilku drobniejszych spraw zamknął przewodniczący zebranie.

Kom. 3

Ze świata pracy

Związki Pracowników i Pracobiorców Budowlanych na G. Śląsku zawarły ze sobą w Katowicach w kwietniu b. r. dobrowolną umowę zarobkową, biorąc za podstawę „Umowę Zbiorową o pracy i płacy" z dnia 15 października 1931 r. i ustaliły tę samą taryfę płac dla poszczególnych kategorji robotników budowlanych, które były stosowane w 1934 r.

Obecnie Minister Opieki Społecznej zarządzeniem z dnia 30 sierpnia br. ogłoszonem w Nr. 19. „Dziennika" Ustaw Śląskich z 30 września 1935 r. nadał tej umowie zarobkowej moc obowiązującą dla wszystkich robót budowlanych na Górnośląskiej części Woj. Śląskiego, z wyjątkiem robót prowadzonych przez urzędy i instytucje rządowe i samorządowe we własnym zarządzie.

Kom. 4

Posiedzenie Zarządu Stow. Budowniczych i Architektów we Lwowie.

Dnia 14. XI. odbyło się zwyczajne posiedzenie wydziału, Stow. budowniczych i architektów we Lwowie w lokalu Stowarzyszenia przy pl. Marjackim l. 4 Na porządku dziennym:

1) Sprawa utworzenia przymusowego stowarzyszenia przemysłowców budowlanych.

Sprawozdania z posiedzenia Izby Hand-przemysłowej w tej sprawie zdali pp. Prezesi Tarnawiecki i Kogut.

2) Sprawa noweli do ustawy budowlanej. — Dyskusja. — Wykonanie referatu dla Ministerstwa powierzono inż. arch. Thornowi.

3) Sprawa urzędowania III. wydziału Zarządu Miejskiego we Lwowie.

4. Sprawa uprawnienia do używania tytułu architekt.

Sprawozdanie z pobytu delegacji z prezesem Tarnawieckim w Warszawie, w tej sprawie.

Sprawa nie jest definitywnie wyjaśniona. Zapadły uchwały w kierunku ochrony tego tytułu, tak przez Stowarzyszenie, jak i indywidualnie.

Informacje w tej sprawie udziela sekretarjat Stowarzyszenia we Lwowie pl. Marjacki l. 4

Współpraca Kolegów

podstawą

rozwoju pisma

Płyty budowalano - izolacyjno „Solomit“

*) W ostatnich latach jesteśmy świadkami coraz to innych „nowości“ w zakresie budowlanym. Niewszystkie stanowią szczęśliwy pomyśł i dlatego nierówne szybko znikają jak się pojawiają. W użyciu pozostają natomiast te, które wykazują istotnie swoją wartość. Należą do tych lansowane obecnie w kołach fachowych izolacyjne płyty „Solomit“. Nie są one czemś nowem, znane są od szeregu lat i stosowane zagranicą, a i u nas przed kilku laty cieszyły się wziętością i tylko z powodu zamknięcia fabryki tych płyt w Katowicach (z powodów organizacyjnych) zniknęły z rynku budowlanego.

Obecnie fabryka katowicka podjęła pod nowym zarządem napowrót swoją produkcję, co należy ze



względu na zalety „Solomitu ze szczególną radością powitać. „Solomit′ jest płytą ze słomy prasowanej, impregnowanej przeciw robactwu, na wilgoć wytrzymałej, wzmocnionej stalowemi drutami ocynkowanemi. Normalna wielkość płyty wyoosi 1500×3000×50 mm., a 1 m² waży 15 kg., zaś współczynnik przewodnictwa ciepła k=0,067. Dzięki swoim właściwościom, daje się „Solomit“ użyć jako ściany zewnętrzne i wewnętrzne, jako stropy, jako materjał izolacyjny, zastępujący korek, azbest i t. p. Nietrzeba dodawać, że „Solomit„ jako materjał izolacyjny tak pod względem akustycznym jak i termicznym oddaje znakomite usługi, rozwiązując kwestję akustyczności szczególnie przy stropach żel-betowych. O tych właściwościach pisze franc. Ministerstwo Przemysłu i Handlu w liście z daty Saint Denis z 3.XI. 1928:

„Dzieki zastosowaniu „Solomitu“ przestał niepokoić sąsiadów hałas, pochodzący z fabryki włókienniczej. Odtąd nieodczuwa się żadnych szmerów ani wstrząsów, wywoływanych ruchem maszyn. Wykonane ze Solomitu w sąsiednim domu Grejoure pokoje nieprzepuszczają nawet odgłosu kręcących się szpul na stołach przędzalnych. Mamy wszelką przyczynę być zadowolonymi z osiągniętych rezultatów”.

Obok swych termicznych i akustycznych właściwości, ma Solomit i tę ważną zaletę, że jest **ogniochronny.** Poszczególne włókna słomy są tak silnie ze sobą połączone i sprasowane, że tworzą jedną jakoby całość, tak że ogień nie może się do wnętrza dostać. Liczne doświadczenia z płytami Solomitu wykazały, że najsilniejszy nawet ogień potrafi conajwyżej naruszyć zewnętrzną warstwę (1—2 mm.) płyty, do głębi jej niedociera a tem mniej nienarusza wcale jej spoistości.

W ateście swym z Berlina z dnia 16 .I. 1930. potwiedzają ten fakt Państwowe Koleje Niemieckie w następujący sposób:

„Na zapytanie WPanów odpowiadamy uprzejmie, że podczas pożaru budynku recepcyjnego w Neundorf dnia 11. XI. 1929 dostarczone przez WPanów płyty „Solomit” nietylko niespłonęły, ale przyczyniły się do tego, że przeszkodzły w rozszerzeuiu się pożaru...“

Płyty „Solomitu dają się łatwo ze sobą łączyć, zależne od potrzeby zaginać, tnie je się zwyczajną piłką jak drzewo i można je w zwyczajny sposób jak mur z cegieł wyprawiać. — Ścfana składająca się z jednej warstwy Solomitu (5 cm.), jednej warstwy tynku zewnętrznego (2.5 cm.) i jednej warstwy tynku wewnętrznego (1.5 cm.) czyli ściana o grubości 9 cm. odpowiada ścianie murowanej 60 cm. grubej. i jest pięciokrotnie lżejsza od ściany z cegły o grubości 25 cm.

Zaznacza się, że do wyprawy używa się zwykłego materjału wyprawowego.

Płyty „Solomitu“ nadają się jako dobry materjał na ściały działowe, izolujące głos i jak również na stropy. Ponieważ „Solomit“ nie ulega wpływom atmosferycznym, nadaje się również doskonale do budowy dachów, taras i tp.

W Warszawie na Bielanach stoi domek naprzeciw Centr. Inst. Wych. Fiz. im. Marsz. Piłsudskiego, cały ze Solomitu. W szesnastopietrowym gmachu „Prudential“ w Warszawie wykonano ścianki działowe ze Solomitu i tosamo w 7-mio piętrowym gmachu Dyr. Kol. Państw. w Warszawie na rogu Chmiel-

nej i żelaznej. W Kaliszu cały gmach pocztowy wykonany jest ze Solomitu. Za granicą Solomit znalazł również znaczne zastosowanie we Francji, Niemczech, Holandji, Anglji i t. d. Okręgowa Chłodnia w Paryżu ma płytami Solomitu wyścielone ściany i stropy, w Hamburgu olbrzymi blok domów (Springenhof) ma wszystkie ściany ze Solomitu, to samo Hotel Century w Antwerpji i Pawilon Muzyczny w Instytucie dla ociemniałych w Brukseli.

Wobec tych właściwości i wartości uważamy za stosowne zwrócić uwagę kół fachowych na płyty „Solomit".

Pożyczka inwestycyjna i Fundusz Pracy jako środki złagodzenia bezrobocia w Zagłębiu Przemysłowem

W myśl powszechnie znanych założeń, środki uzyskane z pożyczki Inwestycyjnej i Funduszu Pracy mają być użyte na ożywienie ruchu budowlanego w najszerszem słowa tego znaczeniu i zatrudnienie licznych rzesz bezrobotnych.

W związku z tem staje się aktualny problem zastosowania w budownictwie tych materjałów, któreby oprócz najlepszych swych walorów materjałowych wykazywały w swej wartości duży udział robocizny i przez ich stosowanie pozwoliłyby pośrednio lub bezpośrednio zatrudniać jaknajwiększą ilość robotników.

O ile sam cel i środki do niego prowadzące wydają się być jasne i przeprowadzenie określonych zamierzeń słuszne, — o tyle dodatkowego wyjaśnienia wymaga jeszcze kwestja najbardziej sprawiedliwego rozprowadzenia sum przeznaczonych na to, a uzyskanych nakładem całego społeczeństwa.

Jako zasadę należałoby przyjąć możliwość dotarcia pomocy wszędzie i to bez zastrzeżeń — zaś w okręgach o szczególnie wielkiem nasileniu bezrobocia przedewszystkiem.

Problem ten występuje szczególnie jaskrawo w okręgach przemysłowych, gdzie bezrobocie obejmuje przeważnie robotników kwalifikowanych hutniczych i górniczych Ponieważ sprawa złagodzenia bezrobocia i przyjmowania zredukowanych tu robotników możliwa jest wyłącznie przez zwiększenie produkcji, należy zastanowić się nad możliwością doprowadzenia tą drogą do zatrudnienia pracowników tych grup.

Nie będzie przesadą, jeżeli postawi się tezę, że ściśle ze stanem konjuktury w przemyśle hutniczym i węglowym łączy się dobrobyt ludności zagłębi przemysłowych i stan gospodarki w tych okręgach.

Jeżeli zatem uzyskiwane z ogólnych akcji fundusze mają wogóle dotrzeć do tych okręgów gdzie są właśnie najpotrzebniejsze, należy dążyć w Polsce do zwiększenie produkcji stali a przez to pośrednio i węgla, przy poparciu zarówno publicznych, jak i prywatnych czynników. Miejsca dla zastosowań stali jest bardzo wiele, że wspomnieć choćby tylko budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe, monumentalne, mosty i drogi, podkłady stalowe, zastosowanie stali w górnictwie i td. i td.

Mówi się, że dążyć należy do ulokowania w pracach inwestycyjnych jaknajwiększej ilości robocizny, Przypatrzmy się, jak wygląda to zagadnienie np. w konstrukcjach stalowych. Poza pracą umysłową przy opracowaniu planów, konstrukcji i tp. w jednej tonie gotowej konstrukcji stalowej mamy 4% wartości robocizny i 60% wartości surowca. Konstrukcja ta wymaga jeszcze zmontowania na budowie. Biorąc za 100% jej wartość na placu budowy po zmontowaniu, udział robocizny w montażu wynosi plus minus 1/7, czyli około 15%. Łącznie zatem udział pracy w jednej tonie konstrukcji stalowej wynosi 45 - 50%. Robocizna w tym wypadku obejmuje pracę robotników w hutach, zakładach konstrukcyjnych, transporcie i montażu. Dlatego też, należy zwrócić baczną uwagę na zastosowanie i rozpowszechnianie stali jako środek, który bardziej niż inne, rozwiązuje kwestję bezrobocia.

Z uwagi na wyżej przytoczone dane co do udziału robocizny w stali, byłoby rzeczą słuszną, aby **fundusz pracy,** w odniesieniu do zagłębi przemysłowych, zajął się finansowaniem wzgl. subwencjonowaniem całych budowli i innych prac, związanych ze stalą. Będzie to zresztą zgodne z jego założeniami, dotyczącemi wysokiego procentu udziału pracy w wytworze. Również w związku z praktycznem zastosowaniem środków uzyskanych **z Pożyczki Inwestycyjnej,** będzie rzeczą słuszną, jeśli ich część przeznaczona dla okręgów przemysłowych rozprowadzona zostanie przez zwiększenie produkcji stali.

Zbierając przytoczone powyżej argumenty i wywody dochodzi się do wniosku, że:

1) jest wysoce prawdopodobnem, że kwestja zwiększenia zatrudnienia w hutnictwie nie da się rozwiązać w inny sposób, jak przez zwiększenie

konsumcji stali, dzięki jaknajszerszemu stosowaniu stali.

2) w okręgach przemysłowych, które w znacznej mierze żyją z hutnictwa i czerpią dochody pośrednio lub bezpośrednio z przemysłu hutniczego i górniczego, stosowanie stali powinno być czołowem zagadnieniem, — zagadnieniem uprzywilejowanem, ze względu na zatrudnienie bezrobotnych. Stan bowiem lokalnej konjunktury zależy tu od konsumcji stali i stanu zatrudnienia hut.

Fabryka betonu w Paryżu

Przegląd budowlany Nr. 11 podaje artykuł z Le Genie Civil, który z powodu aktualności przytaczamy.

Większość materjałów stosowanych w budownictwie, jak cegła, kamień, drzewo żelazo i t. p. ma tę własność, że zalety i wady ich, a szczególnie wytrzymałość, dokładnie są znane przed rozpoczęciem budowy i mogą być z łatwością kontrolowane.

Inaczej zupełnie przedstawia się sprawa z betonem. — Wytwarza się on przed samem użyciem do robót i własności jego występują stopniowo, osiągając żądaną wytrzymałość dopiero po pewnym czasie.

Z chwilą ukończenia betonowania niema możności wpływać istotnie na wartość betonu. Nie można naprawić błędu lub niedbalstwa, które miało miejsce podczas wytwarzania betonu, układania go, lub twardnienia.

Przyrządzenie betonu ma bezpośredni i najważniejszy wpływ na jego wartość.

Jakość i ilość cementu, w większości wypadków są jedynemi czynnikami, nad któremi zastanawiają się przed przyrządzeniem betonu; określa się markę cementu i ilość jego na metr sześcienny betonu. Na pozostałe czynniki albo bardzo mało albo wcale nie zwraca się uwagi i nie stawia się ściśle określonych żądań.

Wskutek tego wytrzymałość betonu, przyrządzanego w identycznych na pozór warunkach w wielu wypadkach waha się w dużych granicach. Badania wykazały, że wytrzymałość betonu o zawartości cementu 300 klg. na metr sześcienny po 7 dniach twardnienia wahała się od 80 do 250 kg/cm^2.

Jasnem jest, że przy przyrządzaniu betonu nie wzięte były pod uwagę należycie wszystkie czynniki.

Przyrządzanie betonu na miejscu robót dokonywane jest w większości wypadków w warunkach, które uniemożliwiają osiągnięcie żądanych wyników, wobec czego powstała myśl, aby beton wytwarzany był w specjalnych zakładach, dających gwarancję dokładnego przestrzegania wszelkich przepisów.

Zakłady takie w wielkiej ilości funkcjonują już w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

W Paryżu zbudowany został pierwszy taki zakład na brzegu Sekwany na wybrzeżu Javel w r. 1933. Zajmuje on powierzchnię 100 × 25 m.

Najważniejszą rolę w tym zakładzie gra laboratorjum, które bada składowe części betonu i ich wytrzymałość, ustala wzajemny ich stosunek i wykonuje próby na wytrzymałość przy pomocy 200-tonowej prasy hydraulicznej.

Samo przyrządzenie betonu wykonuje się w wieży o wysokości 16 m. posiadającej na najwyższem piętrze silosy dla materjałów.

Cement podnoszony jest zapomocą transportera umieszczonego w wieży. Inne materjały, jak piasek, żwir, tłuczeń zsypywane są do skrzyń stożkowych, umieszczonych w poziomie placu, skąd podnoszone są do odpowiednich silosów.

Z silosów materjały zsypywane są do skrzyń (jedna do cementu i dwie dla innych materjałów) zaopatrzonych w wagi. Skrzynie u dołu posiadają zamknięcia obsługiwane ręcznie. Ze skrzyń materjały dostają się do betoniarki. Jednocześnie ze specjalnego zbiornika dolewa się wodę, która może być mierzona z dokładnością do 2 litrów.

Betoniarka cylindryczna zaopatrzona w łopatki może przyrządzić jednorazowo 2m^3 betonu, skąd zapomocą leja spuszczany on jest do wozów.

Ilość silosów i rozmieszczenie ich jest takie, aby można było przygotować jednocześnie, niezależnie jeden od drugiego, betony o różnych stosunkach mieszaniny w zależności od zapotrzebowania.

Przewóz betonu dokonywany jest przy pomocy specjalnych wozów. Stosowany dawniej przewóz w zwykłych skrzyniach mógł być dokonywany tylko na małych odległościach i przy małej zawartości wody. Przewóz betonu plastycznego. stosowanego przy robotach żelbetonowych, był w takich warunkach niemożliwy, gdyż wstrząśnienia przy przewozie powodowały segregację materjałów, woda wypływała przez szpary skrzyni, pociągając za sobą cement i wreszcie dzięki względnej nieruchomości materjałów rozpoczynała się już na wozie pierwsza faza wiązania.

Wozy przeznaczone do przewozu betonu winny, być skonstruowane tak, aby były zupełnie szczelne aby beton cały czas podczas transportu był mieszany i aby można było je szybko i łatwo napełniać i opróżniać.

Ruch obrotowy nadaje podczas przewozu stożkowej skrzyni zawierającej beton motor samochodu.

Beton przy takim przewozie nie tylko nie traci na wartości lecz przeciwnie, jak wykazały badania zyskuje, a to dzięki temu, że mieszanie betonu przedłuża się i w dodatku mieszanie podczas przewozu dokonuje się z szybkością mniejszą niż w betoniarce rezultatem czego jest lepsze zmieszanie materjałów i usunięcie z betonu powietrza.

Czas przewozu betonu z cementu portlandzkiego może, bez wpływu na jego wartość, trwać godzinę a nawet więcej, so jest łatwo osiągalne przy szybkim transporcie samochodowym.

Dobra i sprawna organizacja opisanej powyżej fabryki daje sprawdzony i dobry gatunek betonu dokładnie odpowiadający żądaniom, zaoszczędza miejsca na budowie i wreszcie usuwa na robotach uciążliwy pył cementowy.

Cennik

materjałów budowlanych z dnia 15. listopada 1935 r.

Średnie ceny targowe (orjentacyjne).

OBJAŚNIENIA: (o ile są podane osobno przy odnośnym artykule). Ceny podane są loco skład. Ceny liczone wraz z dostawą na budowę = n. b. Ceny liczone loco stacja załadowcza = I. st. z. Wagon liczony = 10.000 kg.

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie lub wag.	— do —	CENA Lwów
1	Cegła dęta	1000 szt.			60·—
2	„ trocinówka	„			50·—
3	„ zwyczajna palona	„	28·—	35·—	49·—
4	„ ostro palona	„	35·—	42·—	
5	„ sort oblicówka	„	70·—	85·—	
6	„ twardo palona	„			
	„ wytrz. ciśn.	„			
	„ 250 kg/cm	„	46·—	53·—	
9	„ pustakowa	„	38·—	45·—	
10	„ pustakowa porow.	„	50·—	60·—	
11	„ sufit. 25 × 15 × 10 (Klein)	„	70·—	78·—	
12	„ sufit. 25 × 35 × 15 (Akerman)	„	180·—	220·—	
13	„ szamotowa kraj, 32/33 SK	„	100·—		
14	Piasek rzeczny . . . n. b.	„	6·70	7·—	
15	„ kopalny	1 m³	4·—	5·—	3·50
16	Żwir rzeczny	1 tona	6·50	7·—	1 m³ 16·—
17	„ tłuczony	1 m³			7·50
18	Żużel wysokopiec. łam.				
19	a) podkład	1 tona			
20	b) szuter	„			
21	c) grysik	„			
22	d) piasek żużlowy	„			
23	Wapno palone zależnie od jakości	1000 kg.	16·—	20·—	31·—
24	Wapno palone . . n. b.	wagon			300·—
25	„ gaszone . . n. b.	1 m³	15·—	16·50	21·—
26	Gips murarski we work.	100 kg	5.25		4·25
27	„ sztukator				
28	a) harceński	„		17·—	
29	b) alabaster kraj.	„		18·—	
30	Cement w work. . . n. b.	„	3·70	4·40	50 kg 3·—
31	Maty trzcinowe	1 m²	0·10	0·12	0·08
32	Gwoździe sufit 25×25	1 kg	0·90		1·10
33	Drut do trzcin. żarzony	„		0·80	0·80
34	„ żelazny 5 i 6 mm.		0·80		
	w kręgach nieżarz.	100 kg	46·—	53·—	
35	Płytki kamionk.	1 m²	18·—		18·—
36	„ terrazowe	„			9·—
37	„ okładzinowe glaz.	„	13·—	17·—	16—22
38	Dreny (sączki) 2 cal.	1000 Szt.	45·—	65·—	
39	„ „ 3 „	„	100·—	105·—	
40	„ „ 4 „	„	175·—	180·—	
41	Rury kamionk. 100 mm.	1 m b	4·90	5·10	8·45
42	„ „ 150 „	„	6·50	7·50	12·70
43	„ „ 200 „	„		10·50	17·85
44	Zaprawa zasad „Terrabona"	100 kg	9·40	11·20	7—11
45	Felsyton		7·50	9·—	
46	Asfaltowa papa izolac.	1 m²	1·10	1·20	0·90
47	Rury bet. ⌀ 15 cm. n. b.	1 m b.	1·50		1·10
48	„ „ „ 20 „ „ „	„	2·—		1·80
49	„ „ „ 30 „ „ „	„	3·10		2·80
50	„ „ „ 40 „ „ „	„			4·10
51	„ żel. lane asfaltow.	1 kg	0·45		
52	„ ołowiane	„	1·35		
	Do robót ciesielskich				
53	Belki sosn. ciosane	1 m³			
	$^{10}/_{10}$—$^{16}/_{18}$ — 3 — 5 m. dł.	„	50.—		27·—
54	6 „ „	„	56·—	60·—	33·—
55	$^{16}/_{16}$—$^{16}/_{18}$ — 7 — 8 „ „	„			42·—
56	„ „ — 9 — 12 m dł.	„			43·—
57	$^{18}/_{21}$—$^{21}/_{24}$ „ „ „				43·—

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie lub wag.		CENA Lwów
57	Deski podł. na pióro i wpust $^{5}/_{4}$	1 m²	80·—	85·—	2 10
58	Deski sos 19 — 26 mm.	1 m³			36·—
59	„ „ bud. 33—80 „	„	56·—	62 —	37·—
60	„ „ stolarskie nieobrzyn. I i II kl.	„			80·—
61	Deski smerek. obrzyn. I i II. kl.	„			80·—
62	Deszczułki dębowe I kl	„	6·50	7·50	6·—
63	„ parkiet. II „	„	5·—	6·—	5·—
64	„ „ III „	„			4·—
	Żelazo i okucie				
65	Żelazo do bet. okrągłe	100 kg			33·—
66	„ „ „ składow.				
67	„ w kręg.		310·—		38·—
68	„ profil. cena zas. do Nr. 24 skład	1 tona	320·—		
69	Ponad Nr. 24 skład.	„	380·—		
70	Walcówka w wiązkach cena zas.	„	— —		
71	Bednarka	„	380·—		
72	Gwoździe	100 kg	50·—	70·—	53·—
	Do robót zduńskich				
73		1 szt.			0 55—·65
74	Kafle kolor kraj. ciemn.	„			0·70—·90
75	„ „ „ jasne	„	0·75	0·85	0·70
76	„ „ „ kuch.	„			
77	„ I kl. białe polerow.	„	—·—		
78	„ szmelcowe	„			
79	Kwadratele	„	50% droż. od kafli		
80	Narożniki	„			—·14
81	Cegła szamot. kraj.	„			
82	Drzwiczki hermet. palen.	garnitur			
83	„ żelazne.	„			6·—
84	„ niklowane.	„			11·—
85	1 ruszt. lany	15/21 szt			0·80
86	Płyty kuchenne	100 kg			—
87	Pieczarnik zwykły	1 szt.			9·—
88	„ lepszy				11·—
89	Kociołek z blachy z fron-	„			
90	tem miedzianym				7·50
	Futerał	„			6·—
91	Opaski kuchenne kute	„			13·—
92	Lufcik kuchenny	„			0 50—1·—
93	Rura dymowa z kolan.	„			3·50
94	Wentylator żaluzjowy	15/15			2 50
95	„ „	15/30			3·25
96	Garnitur paleniskowy	„			7·50
97	Drzwiczki kuch. lane	„			2·50
98	1 wycior komin pojed.				1·50—2·30
99	„ „ „ podw.				2·00—2·00
100					
	Do robót szklarskich				
101	Szyby do 2 mm. $^{4}/_{4}$ III	1 m²	2·30		3·—
102	„ 3 „	„	7·50	8·—	7— 9
103	„ 4 „	„			11·—
104	Ornamentowe				10·—
105	(w wielkości 50/150 wraz z oszkleniem liczone w świetle futryny zwykłe 2 m²				3·50
106	Prążkowane 6 mm.				12—16
107	(wraz oszklenie świetlni dachowych w żelazie i tp. osobna dopłata)				13—16

Ceny Katowickie podawane na podstawie cenniki zatwierdzonego przez Izbę Handl. Przem w Katowicach.

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie lub wag	CENA Lwów
	Materjały dekarskie			
108	Blacha pocynkowana i lakierowana . .	1 kg.	0·85	0·80
109	„ cynkowa	1 kg	1·90	
110	Papa Nr. 200	7 m²	2·85 3·—	10 m² 3·60
111	„ „ 150	„	3·25 3·50	4·50
112	„ „ 125	„		6·65
113	„ „ 100	„	4·30 4·80	7·25
114	„ „ 80	„	5·— 6·—	8·60
115	Dachówka karpiórka 1 kl. .	1000 szt.	100·—	110·—
116	„ kliny	1 szt.	0·20	0·70
	„ folsor	„	100·—	
117	Gąsior dachówk. masz. . .	„		
118	Gwoździe papowe . . .	1 kg	1·— 1·05	
119	Dachówka cement. 22 szt.			
120	na 1 m²	1000 szt.	135·—	
121	Gąsior cementowy . . .	1 szt.	0·90 1·10	

Poz.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	CENA Katowice na składzie lub wag	CENA Lwów
	Materjały różne			
122	Smoła gaz. preparow. . .	100 kg	18·— 20·—	
123	Asfalt kraj. (sztuczny) . .	„	20·— 25·—	
124	Gudron krajowy	„	19·— 21·—	
125	Lepnik krajowy	„	20·— 21·—	24·—
126	Karbolineum	„	25·— 30·—	
127	Kit do papy	„	40·— 45·—	
128	„ „ rur i muf	„		
129	Kreda szlamowa	1 kg	0·08	
130	Klej stolarski	„	1·65	0·07
131	Wodochron	100 kg		120·—
132	„ D.	„		100·—
133	Szczelnit	„		310·—
134	„ PS.	„		260·—

Nakładem Związku Stowarzyszeń Samodzielnych Budowniczych i Kierowników Budowy Rzeczypospolitej Polskiej Z z. w Katowicach

REDAKCJA BUDOWNICZEGO
Inż. archit. JÓZEF THORN
Lwów, ul. Sykstuska 38 — Telefon 205-43

Odbito w drukarni Kupieckiej, Lwów, Pasaż Hausmana 5 — Telefon Nr. 234-62

„GUMATEKT“ kryje, izoluje, uszczelnia, konserwuje



„GUMATEKT“

Sp. z o. o.

Kraków, Gołębia 2

Ostrzegamy przed bezwartościowemi naśladownictwami.

F A R B Y

fasadowe, lakiery rdzochronne, wodoodporne, do pieców, wytrzymałe na wysoką temperaturę oraz wszelkie inne materjały budowlane poleca firma

„FARBOBLASK“

Zygmunt Wallach

przedsiębiorstwo dla urządzeń

INSTALACJI WODOCIĄGOWEJ

g a z o w e j oraz urządzeń

CENTRALNEGO OGRZEWANIA

L W Ó W

ul. Łyczakowska 45

TEL. 248-47

Bez wpisowego **Bez prowizji**

za 20 gr.

możesz wynająć

Mieszkanie

Pokój umeblowany

Lokal handlowy

jeśli kupisz **GAZETĘ MIESZKANIOWĄ**

Adres: Lwów, Pasaż Hausmana 7. Telefon 107-59

Alojzy Golasowski

Mysłowice, ul. Krakowska 12

Tel. 222-44

Wykonuje:



projekty, kosztorysy, wszelkiego rodzaju budowle, oraz poleca z własnej cegielni cegłę maszynową formatu polskiego, bardzo dobrze wypalaną, bez marglu pierwszorzędnej jakości, nadającą się do licowania murów — — **po cenach przystępnych.**

Kopjowanie planów dla **konsensów budowlanych** sposobem przyspieszonym, wraz z oprawą introlig. wykonuje **„RYNGRAF“ (Zakład kopjowania planów)**

Lwów, pl. Marjacki (Hotel Europejski

Rządowo upoważnione

Przedsiębiorstwo dla wszelkich urządzeń elektrycznych

„AMPER“

M. ZECH

Lwów, ul. Ormiańska 16 — Telef. Nr. 228-24